

Izvorni znanstveni članak

UDK: 327.36(497.4)

Primljeno u uredništvo: 12. siječnja 2010.

Prihvaćeno za tisak: 29. siječnja 2010.

Operacije izgradnje mira kao instrument postizanja trajnoga mira i stabilnosti: Prilog Republike Slovenije

JANJA VUGA*
VLADIMIR PREBILIČ**

Sažetak

Izgradnja mira prati ratove i to u različitim pojmovnim i pojavnim oblicima. Stoga je ovom izuzetno kompliciranom, dugotrajnom i ne uvijek uspješnom procesu veća pažnja poklonjena nakon prestanka hladnoga rata. Cilj OUN je globalna sigurnosna stabilizacija, i zato nije iznenađenje, da se koncept izgradnje mira započeo razvijati unutar ove organizacije. Sve intenzivnije sudjelovanje između OUN i drugih organizacija je dovelo do posvemašnjeg širenja veza sporazumjevanja. Moderna stabilizacijska nastojanja uključuju također i novonastale, manje države, koje nemaju mnogo povijesnih iskustava ili političke moći, no mogu surađivati sa specijaliziranim jedinicama i pojedincima. Pri tom se postavlja pitanje, da li su naponi ovih država prilikom provođenja procesa izgradnje mira koordinirani iz unutra, ciljano usmjereni te posljedično – učinkoviti. Uz metodu analize izvora i intervjuja proučavana je učinkovitost sustava RS, i to koordiniranost i ciljano djelovanje vladinih, nevladinih, javnih i posebnih subjekata prilikom operacija izgradnje mira.

Ključne riječi: izgradnja mira, malene države, službena razvojna pomoć, obnova nakon konflikta

* Janja Vuga je znanstvena asistentica na Fakultetu za društvene vede Sveučilišta u Ljubljani. e-mail: janja.vuga@fdv.uni-lj.si.

** Vladimir Prebilič je izvanredni profesor na Fakultetu za društvene vede Sveučilišta u Ljubljani.

Uvod

Broj sukoba i oružanih konflikata se unatoč naporima međunarodne zajednice i mnogim očekivanjima ne smanjuje. Upravo suprotno. Posljednjih godina HIIK (The Heidelberg Institute For International Conflict Research) bilježi više od 300 konflikata na godišnjoj razini. Samo u 2008. godini je iz bilo 345 konflikata različitog stupnja intenziteta, pri čemu je u usporedbi s 2007. godinom porastao broj ratova i oružanih konflikata visokog intenziteta (39). Detaljniji uvid u pojedinačne konflikte potvrđuje činjenicu, da je velika većina njih bila unutar državnih, a istovremeno manji dio među-državnih. U pojedine unutar državne konflikte su na različite načine, dakako neposredno, više puta bile uključene treće države, koje su svojim angažiranjem u pravilu produbljivale nestabilne odnose u pogođenoj državi. Međunarodne organizacije jesu bile aktivno uključene u rješavanju konflikata te traženju rješenja za postizanje mira i stabilnosti. Među njima valja, prije svega, spomenuti OUN, koja je samo u razdoblju od pet godina nakon hladnog rata autorizirala toliko mirovnih operacija, koliko je to prije napravila u četrdeset godišnjem postojanju organizacije. U mandatu OUN je u ožujku 2009. godine u 20 višenacionalnih mirovnih operacija diljem svijeta zadaće obavljalo 92.196 pripadnika oružanih snaga (OS) i policije (UN missions summary). Krajem 2008. godine je bilo unutar svih OUN operacija 12 operacija izgradnje mira i političkih misija. U njima je djelovalo 3.451 osoba, od toga 344 pripadnika oružanih snaga (OS), 900 međunarodnoga civilnoga osoblja, 2.071 lokalnoga civilnoga osoblja i 136 OUN dobrovoljaca (Year i Review, 2008. godina). U 15 godina nakon završetka hladnoga rata je bilo, uz posredovanje OUN, sklopljeno više mirovnih sporazuma, nego što ih je to cjelokupno čovječanstvo postiglo prije unutar dva stoljeća. Dakako da ovi sporazumi nisu bili uvijek uspješni. Oko 50% teško postignutih mirovnih sporazuma nije dočekalo trajanje od 5 godina. Djelomično zbog mnogobrojnih tehničkih nedostataka, no daleko više je bilo značajno, da mirovni sporazumi u biti nisu posezali u rješavanje sporova i rješavanje uzroka za pojedinačne konflikte, nego su se usredotočili na prekid vatre i ograničavanje humanitarnih kriza, kakve ovakvi konflikti obično donose (International Alert, 2005: 1-5). Zbog toga su se postupno oblikovala područja zamrznutih konflikata, gdje nisu bili osigurani mir, gospodarski razvoj i stabilnost u regiji. Posljednje je moguće uspostaviti samo uz cjeloviti pristup izgradnje mira, za što je potrebna politička volja svih upletenih. Prilikom provođenja operacija izgradnje mira u određenom prostoru, potrebno je presjeći ne samo proces demilitarizacije, demobilizacije i reintegracije nekadašnjih ratnika u civilno društvo, nego se također posvetiti i uzrocima za izbijanje konflikta, s ciljem njihovog otklanjanja te osiguravanja takvih životnih uvjeta, koji bi omogućivali mirnu kohabitaciju različitih društvenih skupina i njihov razvoj. Europska unija je 2005. godine većinu svoje pomoći (45 %, odnosno 356 milijuna EUR) namijenila obnovi socijalne infrastrukture, obrazovanju, zdravstvu, dobivanju pitke vode, uspostavljanju funkcionalne vlade, funkcioniranju civilnog društva, i dr. (Garb, 2009. godina: 105). Pojedinačne države jednako tako pokušavaju angažirati vlastite nacionalne izvore, preko različitih instituci-

ja, organizacija i agencija (vladinih, nevladinih, gospodarskih, i dr.), kako bi putem njih oblikovale što bolji cjeloviti pristup s jasnim ciljem – dostići dugotrajni mir i sigurnost. Jedan od uzroka za dugotrajnost kriza je takozvana mirovna djelatnost država, koje su posredno, ili potpuno neposredno državu primateljicu pomogle dovesti do krizne situacije. Pri tom bi bilo potrebno iskoristiti potencijalni prilog manjih država, koje nisu opterećeno imperijalističkom povijesti i političko – ekonomskim interesima. Njihove sposobnosti, doduše ne omogućavaju samostalno djelovanje, ali mogu, uz pomoć visoko specijaliziranih ljudskih izvora, postizati rješavanje konflikata. Jedna od takvih zemalja je također i Republika Slovenija.

Istraživački projekt *Slovenia and Peacebuilding*¹, na kojem se temelji članak, se usredotočio na usporednu analizu razumijevanja uloge i priloga pojedinih država članica EU prilikom procesa izgradnje mira, i to, kako u vrijeme trajanja konflikta, tako također i u post-konfliktnom razdoblju. Da bi to bilo moguće, bilo je nužno uspostaviti i pravne podloge i stvarno institucionalno, te organizacijsko uređenje za sudjelovanje pojedinačne države prilikom provođenja procesa izgradnje mira. U prvom redu je bila napravljena analiza doktrinarnih definiranja pojma izgradnje mira i njegovo razumijevanje unutar različitih regionalnih, međunarodnih, nevladinih (NVO) i drugih organizacija. Jedan od ciljeva istraživanja je bila analiza zakonskog određivanja suradnje RS u procesu izgradnje mira. Drugi cilj je bio ustanoviti kakav je prijenos pravnih podloga za sudjelovanje u operacijama izgradnje mira u praksu i međuresorno te šire društveno povezivanje subjekata. Nabrojeno smo istraživali upotrebom metode usporedne analize primarnih (zakona, doktrina, uredbi, ugovora i dr.) i sekundarnih izvora, te kvalitativne metode intervjua. Kod posljednjeg je u uzorku bio obuhvaćen veći broj relevantnih državnih aktera (MZZ, MNZ, MORS, MŠŠ, MOP), pojedinaca, koji su surađivali u procesu izgradnje mira i predstavnika nevladinih organizacija (NVO).

Pojmovna opredijeljenost i karakteristike operacija izgradnje mira

Na području afirmiranja znanstvene terminologije moguće je primijetiti evoluciju, koja barem djelomično, zaostaje za stvarnim razvojem zadaća i misija na samom terenu. U određenoj mjeri to je stanje posljedica brzo promjenljivih činjenica u globalnoj sigurnosnoj arhitekturi, kao odvojenih pojedinih slučajeva. Tako se terminologija mijenjala, nadograđivala i dopunjavala, pri čemu su bile uključena mnoga iskustva, promijenjeni teoretski koncepti i oblikovane strukture za osposobljavanje stručnjaka s područja sprječavanja, upravljanja i otklanjanja konflikata te njihovih uzroka. Pojam operacije za izgradnju mira (peace building) se započeo upotrebljavati nakon 1992. godine, kada je tadašnji generalni sekretar OUN Boutros Ghali

1 Za prilog su autori zahvalni također i dr. Urošu Sveteu, koji je surađivao na projektu *Slovenia and Peace building*.

predstavio Agendu za mir (Agenda for Peace). OUN je definirala operacije izgradnje mira kao integralni dio mirovnoga procesa, i ustvari kao zadnju (četvrtu) fazu, koja slijedi preventivnu diplomaciju (preventive diplomacy), uspostavljanje (peacemaking) i održavanje (peacekeeping) mira. Kasnije Brahimijevo izvješće (iz 2000. godine) naglašava multi-disciplinarnost te uvodi izraz mirovne operacije, što već ukazuje na odvajanje dva tipa operacija: operacije za očuvanje mira, te političke misije za izgrađivanje mira. Mirovne operacije u pravilu protječu s nenaoružanim² civilnim ili vojnim promatračima i uključuju zadaće, koje su na području djelovanja postrojbi, koje obavljaju zadaće koje odgovaraju današnjim vojnim, policijskim ili drugim civilnim zadaćama. Pri tom vojnici u velikom broju slučajeva obavljaju zadaće, koje bi u normalnim okolnostima obavljali policijski djelatnici, posljednji obavljaju zadaće, koje više sliče vojnim, nego što su to one koje obavljaju kod kuće (Jelušić, 2009: 40). Brahimijevo izvješće definira operacije izgradnje mira kao osnovu za osiguranje dugotrajnoga mira i razvoja te sprječavanje ponovnoga izbijanja konflikta. Tako one predstavljaju jedan od potpornih elemenata u procesu cjelovitih mirovnih nastojanja. OUN operacije izgradnje mira izložene su također i u posljednjem prihvaćenom dokumentu (2008. godine), Capstone Doctrine³ (pogledati sliku 1). U tom dokumentu posebno je naglašena razlika između operacija očuvanja mira, kao onima, koje mogu osigurati samo prekid neprijateljskog djelovanja i kratkoročno osiguranje sigurnosti, i operacijama izgradnje mira, koje osiguravaju dugotrajan mir i stabilnost. Aktivnosti operacija izgradnje mira se isprepliću sa aktivnostima operacija očuvanja, uspostavljanja i cjelovitog jačanja mira. Pri tom OUN operacije izgradnje mira definira kao proces, koji se odvija, kako u vremenu samoga konflikta, tako i u post-konfliktnom razdoblju, pri čemu moraju biti zadovoljeni osnovni sigurnosni uvjeti. Temeljne zadaće posljednjih su reintegracija vojnika u civilni okoliš, očuvanje vladavine prava (osposobljavanje sudstva, policije i dr.), promoviranje ljudskih prava, obrazovanje, osiguravanje potpore demokratskom razvoju (promatranje izbora, potpora slobodnih medija), potpora razvoju tehnika i postupaka za postizanje pomirenja i mirnog rješavanja konflikata.⁴ Slično navedenome i NATO definira operacije izgradnje mira, kao dio širih napora u okviru operacija za potporu mira (peace support operations).⁵ Posljednje predstavlja šest tipova, pored operacija izgradnje mira još i preventivna diplomacija, humanitarna pomoć, operacije održavanja, uspostavljanja i jačanja mira. NATO, za razliku od OUN, operacije izgradnje mira postavlja u vremensku determinantu za uspješno zaključenu operaciju uspostavljanja, očuvanja, ili u određenim slučajevima cjelovitog jačanja mira. Radi se,

2 Odnosno je oružje namijenjeno isključivo samoobrani.

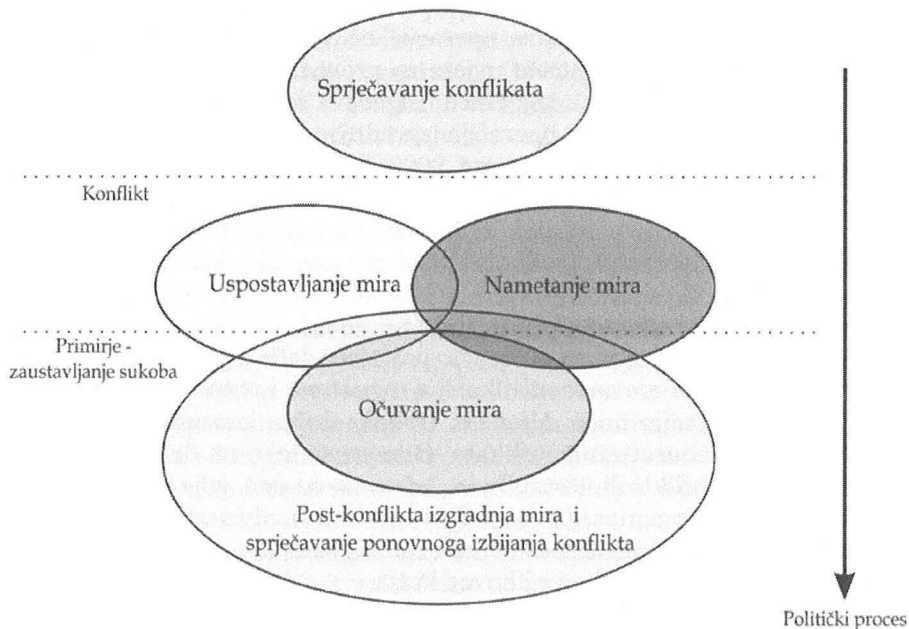
3 United Nations Peacekeeping Operations Principles and Guidelines: Capstone Doctrine. Dostupno preko http://pbpu.unlb.org/pbps/Library/Capstone_Doctrine_ENG.pdf (1. listopada 2009. godine).

4 The Brahimi Report on UN Peacekeeping Reform. Dostupno preko http://www.usembassy.it/file2000_08/alia/a0082308.htm (13. april 2009) in United Nations Peacekeeping Operations Principles and Guidelines: Capstone Doctrine. Dostupno preko http://pbpu.unlb.org/pbps/Library/Capstone_Doctrine_ENG.pdf (1. listopada 2009).

5 AJP – 3.4.1, Peace Support Operations (PSO), 2001: 42-43. NATO.

dakle, o vremenskom okviru, kada je nasilni dio konflikta već prevladan, u tome se sadržajno izjednačuje s OUN. NATO⁶ kao temeljne aktivnosti operacija izgradnje mira određuje potporne napore za obnovu društva, dakle potporu međunarodnih snaga političkim, socijalnim, ekonomskim i vojnim sredstvima, na kojima se temelji post-konfliktna rekonstrukcija, odnosno obnova pogođenoga područja. Garbova (2009: 95) postavlja tvrdnju, da je ovo posljednje (post-konfliktnu rekonstrukciju ili obnovu) teško jasno definirati. Radi se o upotrebi različite terminologije u međunarodnom prostoru, jednako tako i o sadržajnoj diferencijaciji između, doduše srodnih pojmova. Tako nema jasno postavljenih granica između post-konfliktne rekonstrukcije, rehabilitacije, pomirenja, izgradnje sustava i nekih drugih pojmova.

Slika 1: Postavljanje operacija izgradnje mira

Izvor: United Nations Peacekeeping Operations, Principles and Guidelines: Capstone Doctrine. Dostupno preko http://pbpu.unlb.org/pbps/Library/Capstone_Doctrine_ENG.pdf, 4. 10. 2009.

Koncept izgradnje mira je određen kao dugotrajan i kompleksan proces, koji zahtijeva sudjelovanje kako vojnih, tako također i civilnih struktura. Na ovoj točki su i NATO, ali i OUN suglasni, da se prilikom provođenja operacija izgradnje mira ne radi samo o stanju odsutnosti konflikta ili rata, nego i o postizanju pozitivnoga (Galtung, 1975: 29) mira. Pri tom Galtung (1996) kao nužan uvjet za postizanje ovoga posljednjega navodi tri "R", i doduše rješavanje konflikta, rekonzilijaciju (pomirenje) i rekonstrukciju (obnova).

6 AJP 3.4.1., Peace Support Operations (PSO), 2001: 42,43. NATO.

Uloga međunarodnih organizacija može u tom kontekstu služiti samo kao potpora i savjetovanje u procesu postizanja uvjeta za dugotrajni mir. Pri tom primjećujemo na razini NATO-a općenito određenje potpornih aktivnosti za postizanje postavljenih ciljeva, dok OUN konkretnije karakterizira aktivnosti i ciljne skupine, kojima su namijenjeni naponi izgradnje mira.

Doyle i Sambanis (1999: 4) operacije izgradnje mira svrstavaju u četiri kategorije, od toga dvije temeljne, to su post-konfliktna izgradnja mira i izgradnja dugotrajnoga mira. U prvu kategoriju uvrštavaju izgradnju mira, kao post-konfliktnu identifikaciju kritičnih područja i potporu strukturama pri naporima za konsolidaciju i postizanje mira te stabilnosti.⁷ U drugu kategoriju uvrštavaju dugotrajne političke, ekonomske i socijalne mjere za rješavanje uzroka za izbijanje konflikta te posljedično sprječavanje ponovnih napetosti.⁸

Operacije izgradnje mira trebale bi se po svom sadržaju provoditi paralelno i u suradnji s ostalim tipovima operacija. Durch (2001: 19) kroz vremensku dimenziju karakterizira operacije očuvanja mira, kao one, koje osiguravaju temeljne sigurnosne uvjete za provođenje operacija izgradnje mira. Pri tom međunarodna zajednica osigurava samo uvjete za samo-obnovu društva. Slično koncept operacija izgradnje mira razmatraju također i mnoge nevladine organizacije (Maiese, 2003), koje naglašavaju aktivnosti za dugoročnu (trajnu) transformaciju sustava. Pri tom su operacije izgradnje mira shvaćene kao krovni proces, koji obuhvaća aktivnosti kao što su rano upozoravanje, sprječavanje nasilja, pravno savjetovanje, aktivnosti civilnih i vojnih struktura za održavanje mira, vojno posredovanje, humanitarnu pomoć, postizanje sporazuma o primirju, i dr.

The International Alert je nadgradio postojeće definicije i izgradnju mira odredio kao vrstu mjera za identifikaciju, uspostavu i potporu struktura za jačanje i konsolidaciju mira. Mjere bi trebale služiti kao vodilja prilikom suočavanja s posebnostima konflikata. Odnose se tako na društva, kojima prijete nasilni konflikti ili nestabilnost, odnosno na one, gdje je do izbijanja nasilja već došlo. Organizacija (pogledati International Alert, 2005. godina) operacije izgradnje mira vidi kao mehanizam u razdoblju prije izbijanja konflikta, tijekom njega ili nakon njihovog kraja.

Povezivanje lokalnoga s međunarodnim

Maiese (2003) prilikom definiranja operacija izgradnje mira čini razliku između šireg i užeg razumijevanja problema. Onda kada je moguće šire shvaćanje procesa operacija izgradnje mira izjednačiti s već predstavljenim definicijama, uže razumijevanje usmjerava na neke druge, operativnije po-

7 Pri tome se radi o aktivnostima kao što su to demobilizacija vojnika i njihova reintegracija u socijalni okoliš, vraćanje bjegunaca, razminiranje, humanitarna pomoć, potpora gospodarstvu, popravak temeljne infrastrukture i dr.

8 Mjere se odnose na dostizanje transformacije vojne politike, gospodarstva i cjelokupnog društva na mirnodopsko.

glede. Operacije izgradnje mira je potrebno razumjeti kao proces pospješivanja uspostavljanja dugotrajnoga mira i sprječavanja ponovnoga izbijanja konflikta. Pri tom se potrebno usredotočiti na uklanjanje uzroka za konflikt i njegovih posljedica na širi okoliš, što je moguće dostići kroz procese pomirenja, izgradnje društveno-političkoga sustava i procese ekonomske te političke transformacije. Tako postavljeni i usmjereni napori za izgradnju mira mogu postići temeljne ciljeve, to su pozitivni mir i stabilnost, čime se smanjuje vjerojatnost ponovnoga izbijanja nasilja ili konflikta. U tom kontekstu je potrebno uzimati u obzir upozorenje Kumara (1997: 2), koji izlaže sadržajnu posebnost pojma rehabilitacija. Kod ovog posljednjeg se, naime, radi o uspostavljanju stanja identičnoga onome prije izbijanja konflikta, što je potrebno izbjeći, jer je upravo to stanje dovelo do konflikta.

U kontekstu pristupa dugotrajnom miru i stabilnosti potrebno je spomenuti Lederachov (1997: 39) piramidalni model postizanja trajnoga mira preko tri dimenzije. Prvu dimenziju predstavlja lokalni okoliš, županijski, gradski voditelji, zajednica, civilno društvo, pojedinci. Drugu predstavljaju vodstva lokalnih nevladinih organizacija (NVO), međunarodnih organizacija (MO) i drugih agencija, regionalnih voditelja i dr., koji predstavljaju povezujuće članove između najnižih i najviših – rukovodećih razina. Ove posljednje tvore državni predstavnici, vojno i policijsko vodstvo, vjerski voditelji, i dr., koji vode dijalog s međunarodnom zajednicom. Pri tom Lederach naglašava, da je postizanje dugotrajnoga mira nemoguće, ukoliko u sam proces izgradnje mira nisu uključene sve tri razine. Radi se, naime, o temeljnoj društvenoj izgradnji dugotrajnoga mira, pri čemu međunarodni (vanjski) okoliš može djelovati kao obrazovni, povezujući ili savjetodavni akter (Lederach, 1997: 71 – 84). Pri tom je značajno biti svjestan, da je proces izgradnje mira nemoguće zaključiti u vremenskom razdoblju kraćem od dvadeset godina, jer ga autor neposredno povezuje sa značajem pomirenja kao onim djelovanjem, koje može dosegnuti trajnu transformaciju odnosa. Upravo to je nužno djelovanje u slučaju unutar-državnih konflikata. Kod ovih posljednjih se, naime, radi o suživotu žrtava i agresora, koji mogu dostići post-konfliktnu izgradnju sustava te dugotrajni mir samo uz uložene zajedničke napore. Navedeno je moguće ostvariti samo uz priznavanje krivnje kod jednih i opraštanja kod drugih (Hauss, 2003. godina).

Temeljni uvjet za uspjeh operacija izgradnje mira je kako pristup od dolje prema gore ("bottom up"), dakle, uzimanje u obzir lokalnih potreba, znanja, iskustava, i dr. te neutralnost, odnosno, povijesno – politička neopterećenost država, koje u tom sudjeluju. Uvjet za izgradnju mira je izgradnja stabilnoga državnoga sustava, kako sigurnosno-obrambenoga, tako također i socijalnoga, školskoga, zdravstvenoga i izgradnja infrastrukture, koja predstavlja materijalni temelj za funkcioniranje sustava. Navedeno, doduše, može obaviti međunarodna zajednica jaka u materijalnim, financijskim i ljudskim izvorima, ipak, bez aktivnog učešća lokalne zajednice na svim razinama, to zasigurno ne vodi u dugotrajni mir. Zato operacije izgradnje mira smještamo u proces cjelovitih mirovnih napora na dva načina. Prvi predviđa početak izgradnje mira istovremeno s uspostavljanjem misije, pri čemu dolazi do usporednoga djelovanja vojnoga i civilnoga osoblja. U ovom slučaju

moraju posljednji primati stalnu vojnu potporu i osiguranje, jer situacija često ne dopušta samostalno djelovanje. Uvijek je također učestala situacija da je vojno osoblje u velikoj mjeri uključeno u tradicionalno ne-vojne zadaće izgradnje sustava. Drugi zagovara princip osiguranja sigurnosno prihvatljive situacije za nesmetan rad civilnih struktura i tek nakon toga početak izgradnje mira. U konglomeratu različitih vojnih i civilnih, državnih i nedržavnih, tržišnih, slobodno-neprofitnih, i drugih aktera je poglavito od značenja za uključivanje lokalnoga znanja i iskustava s njihovim poznavanjem potreba i ograničenja. Ovdje se, dakle, vraćamo na gore napisanu tvrdnju o temeljnom uvjetu za uspješni završetak operacije, koji leži u uključivanju lokalnih stručnjaka i izgradnji sustava temeljnoga na poznavanju posebnosti okoliša operacije. Operacije izgradnje mira predstavljaju samo dio kompleksnih mirovnih napora. Pojmovno i sadržajno možemo u njihov okvir smjestiti razvojnu pomoć i post-konfliktnu obnovu.

Republika Slovenija i operacije izgradnje mira

Slovenija je u međunarodnom mjerilu malena i mlada država, s OS proporcionalnim njezinoj veličini i s njom povezanim potrebama. Uz to Jelušičeva postavlja pitanje definiranja malene države (2007: 40 – 41) i njenoga položaja u međunarodnom okruženju (okolišu) te položaja njenih OS. Navedeno je u velikoj mjeri ovisno od geografsko-političkoga položaja, ekonomskoga razvoja, rasta stanovništva, itd. Utjecaj ima također i povijesno iskustvo države, pri čemu Slovenija nema agresivnih ili imperijalističkih iskustava. Slovenija na taj način u međunarodnom prostoru predstavlja državu s ograničenim financijskim i ljudskim izvorima te također i s usko usmjerenim interesima, uvjetovanim (ograničenim) s vlastitim mogućnostima.

Republika Slovenija tako u Zakonu o međunarodnoj razvojnoj suradnji, a također i u Rezoluciji o međunarodnoj razvojnoj suradnji Republike Slovenije za razdoblje do 2015. godine ne spominje ulogu Slovenije konkretno u operacijama izgradnje mira (Prebilič et al., 2008: 3). U velikom broju slučajeva dolazi do zamjene operacija izgradnje mira sa službenom razvojnom pomoći. Ova predstavlja samo jedan segment u cjelokupnim nastojanjima operacija izgradnje mira. Radi se, naime, o financijskoj pomoći državnom sektoru u ciljanoj državi u cilju razvoja i dostizanja blagostanja te samodostatnosti pod određenim uvjetima (OECD, Glossary of Statistical Terms). Kod razvojne pomoći, radi se kako o potpori državama, koje su bile upletene u konflikt, rat, naravno, ili neku drugu nesreću, tako također i državama, koje tih iskustava, doduše, nemaju, no uvrštavaju se u skupinu najsiromašnijih i najmanje razvijenih (ReMRS 15). Prihvaćeni dokumenti RS opredjeljuju državna nastojanja na području razvojne pomoći, koja obuhvaća kako redovnu, tako i izvanrednu humanitarnu pomoć, post-konfliktnu i drugu razvojnu pomoć, osiguranje društvenih usluga i obnovu društvene infrastrukture. Pri tom se radi o uspostavljanju ili obnovi državnih i drugih ustanova, znanstveno-tehnološkom razvoju, obrazovanju i stipen-

diranju stručnjaka, jačanju položaja i uloge civilnog društva te nevladinih organizacija (ReMRS 15). Napokon se RS obavezuje, da će doprinosti gospodarskoj obnovi, i to kako međusobnim povezivanjem poduzeća (tvrtki), tako i fizičkom obnovom infrastrukture. Sve navedeno, doduše, Rezolucija opredjeljuje (određuje) kao razvojnu pomoć, iako se veliki broj predviđenih načina pomoći sadržajno pokriva s definicijama operacija izgradnje mira. U svakom slučaju se mnoge mogu provoditi isključivo u okviru operacija izgradnje mira.

U slučaju RS je nužno podcrtati i izložiti različite aktere, koji sudjeluju u okviru nastojanja izgradnje mira, jer je prilikom provođenja tako kompleksnoga postupka te posljedično nužnoga uključivanja velikoga niza različitih aktivnosti, to ne samo očekivano, nego i neophodno. Sa stajališta institucionaliziranosti je moguće u RS te aktere razdijeliti u dvije skupine: vladine, odnosno državne, koji bi trebali neposredno provoditi strateške ciljeve RS i na području izgradnje mira, te nevladine, kojima je primarna zadaća provođenje vlastitoga poslanstva, odnosno osiguranje različitih oblika humanitarne i druge pomoći. Ova su u pravilu u suglasnosti s temeljnim načelima operacija za izgradnju mira.

Vladini akteri u procesu izgradnje mira

Ministarstvo vanjskih poslova (MZZ) je prosječna vladina institucija u Sloveniji, koja provodi i osigurava vanjsku sigurnosnu politiku. Kada se radi o aktivnostima Slovenije u inozemstvu, onda ima glavnu koordinacijsku nadležnost, preko međuresorne komisije. Takav način, naime, određuje Zakon o upućivanju osoba u međunarodne civilne misije i međunarodne organizacije, koji uređuje postupak za izbor i upućivanje osoba, državljana Republike Slovenije, u međunarodne civilne misije i međunarodne organizacije. Njene članove, na prijedlog ministra nadležnog za vanjske poslove, imenuje Vlada RS. Međuresorna komisija, u skladu s vanjskopolitičkim interesima i političkim interesima, koje ima Republika Slovenija kao članica Evropske unije, usklađuje potporu i pomoć kandidatima, koji su se prijavili na natječaj⁹. Pored toga, ima MZZ, u skladu s Zakonom o međunarodnoj razvojnoj suradnji Republike Slovenije vodeću ulogu prilikom određivanja ciljeva i načina dugoročnoga planiranja, financiranja te provođenja međunarodne razvojne suradnje Republike Slovenije¹⁰.

Vlada Republike Slovenije je 2004. godine ustanovila Centar za evropsku budućnost (CEP)¹¹ s ciljem prijenosa stečenih iskustava na područjima pri-

9 Zakon o upućivanju osoba u međunarodne civilne misije i međunarodne organizacije (ZNOMCMO). Službeni list RS, broj 20/2006 od dana 24. veljače 2006.

10 Zakon o međunarodnoj razvojnoj suradnji Republike Slovenije. Službeni list RS, broj 630-02/05-21/1 od dana 23. lipnja 2006.

11 Djelovanje Ustanove se fokusira na osposobljavanje te stručnu pomoć različitim institucijama, usklađivanje projektnih djelatnosti i financijsku potporu. CEP nudi stručnu i tehničku pomoć vladi-

bližavanja Evropskoj uniji državama kandidatkinjama, odnosno državama, koje dijele europsku perspektivu. Aktivnosti¹² CEP se dopunjuju s djelatnostima drugih državnih institucija, naročito s djelatnostima Ministarstva vanjskih poslova i Službe Vlade RS za evropske poslove. Značajni su prije svega regionalni projekti CEP, i to obrazovanje na području evropske sigurnosne i obrambene politike te obrazovanje na području energije, za države jugoistočne Evrope. Jedna od značajnijih planiranih aktivnosti je osposobljavanje slovenskih djelatnika za aktivnosti u operacijama za izgradnju mira (Intervju s A. Dolničar Jeraj, 2008. godina).

Pored mjera i aktivnosti MZZ, koje spadaju u civilni dio izgradnje mira, vrlo značajan položaj u razvojno-mirovnim djelatnostima ima Ministarstvo obrane (MO RS). Ono doprinosi procesu izgradnje mira kako s civilnim, tako i s vojnim osobama. Iako neke međunarodne organizacije već neko vrijeme jasno razgraničavaju ulogu i položaj oružanih snaga i civilnih struktura u međunarodnim mirovnim nastojanjima, povezivanje obje strane je u velikom broju slučajeva nužna stvarnost. OS imaju zapaženiju ulogu prije svega u prvim fazama (operacije uspostavljanja, zadržavanja, nametanja mira), dok u operacijama izgradnje mira primarnu ulogu preuzimaju civilne strukture. Tako MO RS raspolaže s bazom stručnjaka, pri čemu imaju trenutno prioritete države Jugoistočne Evrope, kojima nude prije svega pomoć pri izgradnji obrambenih sustava te posredovanju slovenskih iskustava na putu u Euroatlantske integracije. Takovi oblici suradnje se, dakako, provode u odnosu na potrebe države primateljice i u odnosu na mogućnosti države donatorice. Razvojna vizija MO RS je svakako suradnja u okviru različitih međunarodnih inicijativa i organizacija, ali su ograničeni s istovremenim upućivanjem najviše 15 ljudi, i to ukupno u misije EU, NATO te OUN (Intervju s B. Pipenbaher, 2008. godina). Drugačija je situacija u Slovenskoj vojsci (SV), koja u različite međunarodne operacije doprinosi sa znatno većim udjelom. SV sudjeluje kako s bojnim (ratnim) dijelom, tako također i s pojedinim stručnjacima za različita područja, npr. timovima za izgradnju vojske (npr. NATO training mission u Iraku)¹³. S civilnim stručnjacima MO RS sudjeluje također i u civilnom dijelu Skupine za obnovu provincija (Provincial Reconstruction Team – PRT) u Afganistanu i u Skupini za civilno-vojnu suradnju (CIMIC) na Kosovu. Ove oblike pružanja pomoći su se pokazale kao neke od ključnih pri izgradnji mira, dakako kada se temelje na posve nenasilnim pristupima, gdje se također uzima u obzir iskustvo, tradicija i očekivanja lokalnoga stanovništva. Zato Ministarstvo obrane planira, da će srednjoročno u inozemstvu imati aktivnih do 5 stručnjaka za potporu vlasti. U Afganistanu, prisutni stručnjak je usmjeren u razvoj javne uprave i socijalnoga poduzetništva, u vezi sa zdravstvom će se

nim i nevladinim institucijama prilikom provođenja projekata, bavi se savjetovanjima i pripremom različitih obrazovnih seminara, radionica, okruglih stolova, predavanja i konferencija te se odaziva na aktualna međunarodna pitanja.

12 CEP je od svojeg osnivanja do danas proveo 33 projekta s područja sigurnosti, odgovornoga vođenja države, širenja, osposobljavanja, razvoja institucija i društveno-gospodarskoga razvoja.

13 Tako su bili u Iraku, kao instruktori iračkih OS, isprva poslani 4 pripadnici SV, i to 1 časnik i 3 dočasnika. Jednako tako je bila u Afganistan poslana tehnička pomoć.

također osnovati i zavod za rehabilitaciju invalida. Ukratko, to je još jedan dokaz više, da je za uspješno provođenje koncepta izgradnje mira potrebno djelovanje u praktično svim društvenim sferama i podsustavima (Intervju s B. Pipenbaher, 2008. godine).

Pored navedenih resora, značajnu ulogu prilikom provođenja operacija izgradnje mira posredno imaju još Ministarstvo za unutarnje poslove (MNZ), Ministarstvo za okoliš i prostor (MOP) te Ministarstvo za obrazovanje (MŠŠ). MNZ preko suradnje Slovenske policije u, po mišljenju Sektora za sigurnosno planiranje i mirovne misije, tipičnim operacijama izgradnje mira (kao što su bile one u Istočnom Timor-u, u Albaniji i trenutno aktualnoj misiji na Kosovu te BiH) obavlja zadaće, koje doprinose postizanju trajnoga mira i sigurnosti, kako u pojedinoj državi, tako i u regiji (Intervju s A. Grudnik, 2008. godine). MOP značajno sudjeluje pri oblikovanju sigurnosti okoliša, odnosno pokušava osigurati takve uvjete u okolišu, koji će omogućavati opstanak za određeni prostor nužnih ekosustava, te posljedično omogućiti čovjeku siguran život¹⁴. Pored MOP značajnu ulogu na području izgradnje mira je preuzelo i Ministarstvo za obrazovanje i sport (MŠŠ)¹⁵.

Slične oblike suradnje, no dakako u manjem opsegu, moguće je naći također i u okviru drugih ministarstava i vladinih službi. Istina je, da preko njih relativno dobro uspijeva prijenos najboljih temeljnih vrijednosti, među kojima su, bez sumnje i ljudska prava, za sve slojeve i strukture stanovništva, prije svega tinejdžera, što u budućnosti može produbiti međusobno razumijevanje i poštovanje te cjeloviti doprinos ka izgradnji dugotrajnoga mira.

Nevladini akteri u procesu izgradnje mira

Vrlo značajnu ulogu pri procesu izgradnje mira sve više imaju također i nevladine organizacije. Dijelom zbog specifičnoga znanja, koje posjeduju, a još više zbog shvaćanja odnosa, koja prate područja prije, tijekom i poslije konflikta. U RS su nevladine organizacije organizirane u tri pravna orga-

14 Takav slučaj regionalnoga sudjelovanja slovenskoga MOP je aktivno sudjelovanje RS u Međunarodnoj komisiji za bazen rijeke Save, koji ima svoj pravni status utemeljen u Paktu o stabilnosti i omogućava strateško sudjelovanje država smještenih uz rijeku Savu i gospodarenje okolišem, koji obuhvaća 97,713 km² odnosno područja četiri države: Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Srbije (Prebilič et al., 2008).

15 Organizirani su bili brojni obrazovni skupovi, osposobljavanja, radionice i stručni susreti prije svega za učitelje i strukovnu pedagošku javnost, gdje su bile u prvi plan postavljene kompetencije na području ljudskih prava. Među njima je bila također i regionalna konferencija EDC/HRE (Education for Democratic Citizenship and Human Rights), kojoj su sudjelovali stručnjaci Jugoistočne Europe, Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Crne Gore, Rumunjske, Srbije, Makedonije i Kosova. Savjetovanje je omogućilo definiranje bitnih točaka obrazovnoga kurikuluma, gdje je nužno produbiti razumijevanje i prije svega znanje o ljudskim pravima, razmjenu mišljenja i slučajeva dobre prakse te planirao daljnji razvoj tih sadržaja na području osnovnoga i srednjoškolskoga obrazovanja u Jugoistočnoj Europi (Sardoc, 2007).

nizacijska oblika, to su društva, zasebni zavodi i ustanove. U NVO¹⁶ je svojom voljom uključenih oko 900.000 državljanke i državljanina, što predstavlja svakoga drugoga stanovnika/cu RS. Ulazak Slovenije u EU je na specifičan način pokrenulo brže promjene i potaklo razvoj suradnje između vladinog i nevladinog sektora. Jačanje NVO je bilo postavljeno kao uvjet za jednako-pravno uključivanje u procese odlučivanja u uvjetima članstva u Evropski uniji¹⁷. Rezolucija o međunarodnoj razvojnoj suradnji Republike Slovenije za razdoblje do 2015. godine¹⁸ među ostalim izražava i interes za širu integraciju civilnog društva u sustav planiranja i provođenja međunarodne razvojne suradnje¹⁹.

Na području izgradnje mira su najbolje prepoznate NVO u RS i imaju najveći utjecaj one koje sudjeluju kao sastavni dio kompleksnih međunarodnim organizacija i koje se aktivno bave s programima te projektima humanitarne i razvojne pomoći, kao dijelom post-konfliktne obnove, ili pomoći u slučaju prirodnih i drugih nesreća. Dakako da su sadržaj i opseg međunarodnoga djelovanja ovisni od strategije i ciljeva organizacije, koji također i određuju opseg i odnose sredstava namijenjenih unutar državnim i međunarodnim aktivnostima. Ovima je u pravilu namijenjen manji postotak, čemu doprinosi politika vodstva nekih organizacija, koji vjeruju u prioritetno rješavanje, što znači domaće probleme. Razlika između većih NVO, koje u pravilu djeluju također i preko državnih granica, je u programskim ciljevima organizacije. Neke djeluju prije svega na području osvješćivanja o kršenju ljudskih prava i lobiranja u slučaju njihovog kršenja od strane državnih organa (tijela), čime daju svoj prilog izgradnji trajnoga mira na post-konfliktnom području. Druge se pretežno bave s kratkoročnom humanitarnom ili dugoročnom razvojnom pomoći. Usmjeravanje konkretnih aktivnosti NVO je ovisno od medijskog prepoznavanja nekoga konflikta i s time povezanih financijsko-komercijalnih transakcija usmjerenih u ovo područje. Snažan razlog za niski intenzitet međusobne suradnje između različitih NVO je birokratske prirode, čini se da organizacije projekt mogu lakše provesti same, uz pomoć svoje međunarodne mreže, kao u vezi s srodnim nacionalnim NVO. U slučaju po-

16 Organizacije o kojima govorimo se dakle temelje na dobrovoljnom radu, što po njihovom mišljenju osigurava najvišu moguću mjeru predanosti i iz nje proizašle kvalitete rada.

17 Vlada RS je u listopadu 2003. godine prihvatila Strategiju suradnje s nevladinim organizacijama, u koje je predvidjela najširi okvir dugoročne suradnje i ishodišta, ciljeve te prioritetne zadaće suradnje vlade s nevladinim organizacijama. Da bi učinkovito omogućavala trajni civilni dijalog, je Vlada RS 2005. godine imenovala Stalnu međuresornu radnu skupinu za usklađivanje otvorenih pitanja na području suradnje Vlade RS s nevladinim organizacijama (Sjednica Vlade RS od dana 24. prosinca 2005. godine).

18 DZ RS je prihvaća na temelju stavka 4. članka Zakona o međunarodnoj razvojnoj suradnji Republike Slovenije (Službeni list Republike Slovenije, broj 70/06) i 109. članka Poslovnika Državnoga sabora Republike Slovenije (Službeni list Republike Slovenije, broj 35/02, 60/04 i 64/07) na sjednici od dana 11.7.2008.

19 S Rezolucijom se RS obavezuje intenzivnom nastojanju za cjelovito uključivanje civilnog društva u sustav planiranja i provođenja te vrednovanja međunarodne razvojne suradnje. Zakonski temelji postavljeni posljednjih godina nevladinim organizacijama, kao dijelu civilnog društva, omogućavaju pristup do sredstava, koja je država namijenila kao potporu pojedinim civilnim akterima za razvijanje međunarodne razvojne pomoći i suradnje. Putem natječaja država bi financijski podupirala i pomagala kako njihove programe i projekte međunarodne razvojne i humanitarne suradnje, tako i njihovo institucionalno jačanje.

vezivanja, do kojih povremeno i dolazi, je teškoća u koordinaciji, ciljevima, usmjeravanju sredstava i tome sličnom. NVO, naime, priznaju, da se teško daju podrediti autoritetu, koji ne dolazi iz njihovih redova, za što su razlozi kako materijalno-financijskog izvora, tako također i filozofski. Ovo je ovisno od prioriteta i temeljnoga poslanstva organizacije.

Do suradnje s državnim institucijama dolazi u slučaju prirodnih i drugih nesreća, kada se predstavnici MZZ, prije donošenja odluke o načinu pomoći RS savjetuju s nevladinim organizacijama, koje imaju svoju mrežu, odnosno jedinice na pogodnom području, te pOUNaju njegove posebnosti. Jednako tako je moguće pratiti suradnju na području obrazovanja i osposobljavanja za djelovanje u operacijama izgradnje mira i kod drugih aktivnosti, kako je to bilo navedeno od strane predstavnika nekih ministarstava. NVO naime sudjeluju prije svega sa svojim iskustvom s terena, te tako pripadnike SV, Policije, CFS i druge stručnjake pripremaju za rad u kulturno i vjerski specifičnom okruženju (okolišu), koji zahtijeva poseban odnos prema lokalnoj kulturi, običajima te potrebama. Ove posljednje su često zanemarene od strane međunarodne zajednice. Veće, međunarodne NVO imaju svoje informacijske mreže, koje im omogućavaju veću racionalizaciju upotrebe sredstava i njihovo usmjeravanje u skladu s potrebama lokalne okoline (Intervju s B. Nedič, 2008. godina). Najveće poteškoće, koje su bile iskazane od strane svih organizacija su, naime, upravo nezadovoljavajuće poznavanju potreba okoliša u koji se šalje humanitarna ili razvojna pomoć, zbog čega ova ne donosi uvijek željene rezultate²⁰.

Individualizaciji aktivnosti na području post-konfliktne obnove, pored gore navedenoga, doprinosi također i primarna povezanost nacionalnih NVO na županijske (područne), odnosno lokalne jedinice organizacije (Intervju s B. Nedič, 2008. godina). Linija djelovanja nekih većih organizacija je, naime, horizontalno vezana na nacionalne jedinice organizacije u drugim državama, dakle također i na području post-konfliktne obnove, a vertikalno na međunarodno sjedište organizacije (Intervju s T. Nemanič, 2008. godina). Svim NVO je zajednička primarna povezanost aktivnosti na potrebe lokalnoga stanovništva, odnosno političkoga vodstva, a ne na potrebe nacionalne države u kojoj imaju sjedište, u našem slučaju dakle RS. Na ovoj relaciji suradnju dopuštaju jedino u situaciji slučajnoga pokrivanja interesa i ciljeva države te NVO.

20 Na samom području misije do suradnje između organizacija gotovo ne dolazi, jednako tako nije praksa niti suradnja između vladinih organizacija i tijela i NVO. Godine 2007. je Sektor za civilnu obranu MO RS pozvao skupinu najvećih slovenskih NVO tražeći savjet o potrebama na području Kosova (Intervju s B. Nedič, 2008. godine), gdje je odlazio prvi slovenski bataljun s većom CIMIC skupinom i dodana tri civilna funkcionalna stručnjaka. U posljednje dvije godine djelovanja CIMIC skupine, ova surađuje s lokalnim nevladinim i drugim organizacijama, s nacionalnim organizacijama, s lokalnim i nacionalnim gospodarstvom i dr. Dolazi također do suradnje između CIMIC skupina u operaciji država koje sudjeluju (Vuga i Gregorič, 2009: 227). Sličan proces je tekao također na relaciji MORS i predstavnici slovenskoga gospodarstva, koji su preko CIMIC skupine lokalnom stanovništvu namijenili određena materijalna sredstva (Vuga i Gregorič, 2009: 227-228). Šteta je, što je suradnja već u prvoj fazi zamrla i ni prišlo do daljnega razvoja međusobne interakcije te povezivanja lokalnih potreba s mogućnostima post-konfliktne razvojne pomoći različitih aktera RS (Intervju s B. Pipenbahr, 2008. godine).

Umjesto zaključka – da li je RS mogla biti još uspješnija?

Analiza međunarodnih dokumenata (prije svih onih OUN, NATO i EU), nevladinih, humanitarnih i razvojnih organizacija te nekih autora, koji se s procesom izgradnje mira bave tijekom duljeg razdoblja pokazuje, da među njima postoje određene usporednice kod razumijevanja operacija izgradnje mira, ali također i neke razlike. Analiza pokazuje šire zahvaćanje značenja procesa izgradnje mira, koje je u razdoblju nakon hladnog rata dobilo na značenju i okrenulo se također i u operacije očuvanja mira (peacekeeping), dakle dosadašnje operacije tamponskoga, ograničavajućeg i status quo jačajućega djelovanja. Pri tom postoji konsenzus o uvijek većem značenju širokog spektra civilnih aktera, koji surađuju, i na taj način postepeno, ali ustrajno nadomještavaju primarnu ulogu vojnih sila²¹. Ove posljednje imaju tako ulogu osiguranja sigurnosti, što je primarni uvjet za društveni razvoj. Bitno je također naglasiti značenje uključivanja lokalnoga znanja i iskustava u proces izgradnje mira. Najočitije razlike se pokazuju kod vremenskog definiranja početka i trajanja operacija izgradnje mira, pri čemu se neki priklanjaju prvotno isključivo vojnim aktivnostima, u cilju uspostavljanja sigurnog okoliša za daljnje djelovanje. Drugi bit operacija izgradnje mira vide u istovremenom uključivanju svih aktera i implementaciji aktivnosti obnove i razvitka, od faze ulaska međunarodne zajednice u neki konflikt. Vidimo, dakle, da u međunarodnom okruženju (okolišu) postoji nekoliko opredjeljenja operacija i cjelokupnoga procesa izgradnje mira, ipak je, unatoč nekim razlikama u vremenskoj komponenti, uključivanju aktera, stupnjevima provođenja procesa, i dr., bit uspostavljanje dugotrajnoga mira i stabilnosti. Proizlazeći iz NATO-ve i OUN terminologije možemo definirati operacije izgradnje mira kao krovni proces, koji uspostavlja uvjete za dostizanje sigurnosti, socijalne, ekonomske političke, i dr. obnove, za razvojnu pomoć, mirenje, i dr.

U RS je posljednjih godina došlo do terminoloških promjena. Tako se trenutno za međunarodnu suradnju upotrebljava termin *međunarodne operacije i misije (MOM)*, pri čemu je potrebno uočiti zamjenu riječi *mirovne* s riječju *međunarodne*. K tome je još nejasno, radi li se isključivo o terminološkom razlikovanju, ili o političko – sadržajnom temeljnom gubitku mirovne komponente operacija i naglašavanju legitimnosti međunarodne strukture pri ostvarivanju regionalne i šire globalne stabilnosti. Pitanje je također i, da li termin MOM obuhvaća isključivo aktivnosti MO RS, ili zajednička nastojanja RS. Operacije izgradnje mira su u prvom slučaju konceptualno šire od MOM, dok je u drugom dio aktivnosti RS u okviru MOM.

Prilikom djelovanja RS je teško oblikovati jednoznačan odgovor na pitanje uspješnosti, iako analiza uvelike pokazuje postojanje dodatnih velikih mogućnosti za aktivniju suradnju RS u operacijama izgradnje mira. Istina je, da je dan danas, zbog izuzetne kompleksnosti svake međunarodne operacije, teško razlučivati među faze i u potpunosti jednoznačno strukturirati broj, opremu i znanje učesnika u takovim misijama. Unatoč tome, je iz

21 Gdje se također uvrštavaju i CIMIC djelatnosti, iako se one u velikom broju slučajeva krivo interpretiraju.

velikoga opusa slovenskih iskustava moguće postići još mnogo toga kako bi suradnja države ubuduće bila učinkovitija. Analiza stanja pokazuje velike nedostatke u međuresornom usklađivanju na institucionalnom području suradnje RS u operacijama izgradnje mira. Slovenija trenutačno sudjeluje u NATO-vim operacijama u potpori mira i OUN mirovnim operacijama, no ne bavi se detaljnijim definiranjem pojedinih tipova, niti nema vidljivoga strateškoga plana za buduću suradnju u različitim slučajevima. Na ovoj točki je potrebno pojasniti, da uistinu u RS nije posvema jasno razumijevanja koncepta izgradnje mira, zato je ovaj oblik međunarodne suradnje u najvećem broju slučajeva pridodan već postojećim misijama pripadnika SV ili Policije, što u velikom broju slučajeva vodi u zamjenu aktivnosti civilno – vojne suradnje s operacijama izgradnje mira. Analiza pokazuje također i veliki manjak unutarnje koordinacije među vladinim institucijama i nedostatak koordinacije među vladinim institucijama te nevladinim organizacijama, što vodi u pojedinačno i potpuno neusklađeno nastupanje u procesu izgradnje mira. Uspješnost je zato podosta ograničena, a prije svega nema značajne dodane vrijednosti ovih napora, koji bi u slučaju sinergije značajno povećali prepoznatljivost RS kao članice različitih međunarodnih i regionalnih organizacija, u nastojanjima za izgradnju dugoročnog mira i sigurnosti u regiji. Sve to vodi u, doduše veliku, neprepoznatljivost aktivnosti također i kod kuće. Javno mnijenje, a također i politička elita, su bez sumnje premalo upoznati s procesom izgradnje mira, što također značajno utječe i na samu ulogu RS u ovom procesu. Uz veću prepoznatljivost na području izgradnje mira, RS bi mogla značajno povećati svoj doprinos EU, OUN i NATO-u te, kao brojne manje države članice, krenuti na put specijalizacije prilikom osiguravanja međunarodnoga mira sigurnosti.

Literatura i izvori

- Conflict Barometer 2008*, Heidelberg Institute For International Conflict Research, The Department of Political Science, University of Heidelberg. Dostupno preko: http://hiik.de/de/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2008.pdf (4. 10. 2009.)
- Doyle, Michael, Sambanis, Nicholas, *Building Peace: Challenges and Strategies After Civil War*, 1999. Dostupno preko: [http://reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900sid/LGEL-5ERD9K/\\$file/wb-buildingpeace-dec00.pdf?openelement](http://reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900sid/LGEL-5ERD9K/$file/wb-buildingpeace-dec00.pdf?openelement) (19. 4. 2009.)
- Dopunjeni prijedlog rezolucije o međunarodnoj suradnji Republike Slovenije za razdoblje do 2015. godine*, Državni Zbor Republike Slovenije, Ljubljana, 2008.
- Durch, William J., *UN Peace Operations and the Brahimi Report: October 2001 revision*, The Henry L. Stimson Center, 2001. Dostupno preko: <http://www.stimson.org/fopo/pdf/peaceopsbr1001.pdf> (23. 4. 2009.)
- Galtung, Johan, *Peace: research, education, action: essays in peace research*, Christian Ejlertsen, Copenhagen, 1975.

- Garb, Maja, Postkonfliktna rekonstrukcija – koncept i primjeri djelatnosti EU, Svjetske banke i CARE, u: Pipenbaher, Bojan (ur.), *Sigurnost, humanitarnost, obnova i razvoj*, MORS, Ljubljana, 2009.
- Brahimi report*, Opća skupština Organizacije ujedinjenih naroda, 2000. Dostupno preko: http://www.un.org/peace/reports/peace_operations/docs/55_502e.pdf (13. 4. 2009.)
- Hauss, Charles, *Reconciliation*, 2003. Dostupno preko: <http://www.beyondintractability.org/essay/reconciliation> (9. 1. 2009.)
- Institucionalna i administrativna osposobljenost – analiza za dio koji se odnosi na jačanje nevladinih organizacija*. Dostupno preko: http://www.mju.gov.si/fileadmin/mju.gov.si/pageuploads/novo_nvo/ANALIZA_-_JACANJU_NEVLADINIH_ORGANIZACIJ_-_DOPOLNITEV.doc (6. 9. 2008.)
- International Alert: Strategic Perspective 2005-2009: Understanding Conflicts – Building Peace*, 2005., Dostupno preko: http://www.international-alert.org/pdf/strategic_perspective_2005.pdf (2. 1. 2009.)
- Jelušič, Ljubica, Cultural Challenges for Small Countries and Mission Abroad, u: Coops, Cees M., Szvircsev Tresch, Tibor (eds.), *Cultural Challenges i Military Operations*, NATO Defence College, Rim, 2007.
- Jelušič, Ljubica, Oblikovanje strategije suradnje Republike Slovenije u međunarodnim operacijama i misijama, *Bilten Slovenske vojske*, Vol. 11, No. 1, 2009.
- Kumar, Krishna, The Nature and Focus of International Assistance for Rebuilding War-Torn Societies, u: Kumar, Krishna (ur.), *Rebuilding Societies After Civil War: Critical Roles of International Assistance*, Boulder, Lynne Rienner Publishers, London, 1997.
- Lederdach, Paul, *Building Peace: Sustainable Reconciliation and Divided Societies*, United States Institute of Peace Press, Washington D. C., 1997.
- Maiese, Michelle, *Peacebuilding, Beyond Intractability.org.*, 2003. Dostupno preko: <http://www.beyondintractability.org/essay/peacebuilding/> (2. 1. 2009.)
- Meduresorna radna skupina za suradnju s nevladinim organizacijama. Dostupno preko: http://www.mju.gov.si/nc/si/novinarsko_sredisce/novica/article/12037/1948/ (6. 9. 2008.)
- MNZ RS, Generalna policijska uprava: Međunarodne misije. Dostupno preko: <http://www.policija.si/portal/organiziranost/uup/mirovne/MirovneMisije.php>. (30. 7. 2008.)
- MORS, Slovenska vojska: Međunarodne misije. Dostupno preko: <http://slovenska-vojska.si/poklicna/misije/index.htm> (8. 3. 2008.)
- Peace Support Operations (PSO)*, AJP – 3.4.1, NATO, 2001.
- NATO Civil-Military Co-operation (CIMIC) Doctrine*, AJP – 9, NATO, 2003.
- An Agenda For Peace*, Organizacija Ujedinjenih naroda, 1992. Dostupno preko: <http://www.globalpolicy.org/reform/initiatives/ghali/1992/0617peace.htm> (13. 4. 2009.)
- Missions Summary of Military and Police*, Organizacija Ujedinjenih naroda. Dostupno preko: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/contributors/2009/mar09_4.pdf (23. 4. 2009.)
- UN Peacekeeping Operations: Capstone Doctrine*, Organizacija Ujedinjenih naroda, 2008. Dostupno preko: http://pbpu.unlb.org/pbps/Library/Capstone_Doctrine_ENG.pdf (1. 10. 2009.)

Year and Review, Organizacija ujedinjenih naroda, 2008. Dostupno preko: <http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/pub/yir2008.pdf> (4. 10. 2009.)

Glossary of Statistical Terms, Organization for economic co-operation and development (OECD). Dostupno preko: <http://stats.oecd.org/glossary/search.asp> (23. 4. 2009.)

Poslovnik Državnoga Sabora Republike Slovenije, *Uradni list RS*, No. 35/2002, 60/2004 i 64/2007. Dostupno preko: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200792&stevilka=4543> (1. 5. 2009.)

Prebilič, Vladimir, Svete, Uroš, Vuga, Janja, *Slovenia and Peacebuilding*, 2008. Dostupno preko: http://www.initiativeforpeacebuilding.eu/pdf/SLOVENIA_AND_PEACEBUILDING.pdf (1. 5. 2009.)

Program slovenskoga predsjedanja Vijećem EU – Što smo postigli. Dostupno preko: http://www.eu2008.si/si/News_and_Documents/download_docs/June/0630dosezki.pdf (29. 4. 2009.)

Rezolucija o međunarodnoj razvojnoj suradnji Republike Slovenije za razdoblje do 2015. godine (ReMRS 15). *Uradni list RS*, No. 73/2008. Dostupno preko: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200873&stevilka=3199> (15. 4. 2009.)

Stajališta Vlade RS o suradnji s nevladinim organizacijama. Dostupno preko: http://www.mju.gov.si/fileadmin/mju.gov.si/pageuploads/Sporazum/CIVILNI_DIALOG_a1_.doc (6. 9. 2008.)

Strategija Vlade RS za suradnju s nevladinim organizacijama, 2005. Dostupno preko: http://www.mju.gov.si/fileadmin/mju.gov.si/pageuploads/mju_dokumenti/pdf/STRATEGIJA_VLADE_RS_ZA_Z_NVO.pdf (6. 9. 2008.)

What is peacebuilding?, The Canadian Peacebuilding Network, 2009. Dostupno preko: <http://www.peacebuild.ca/about-what-is-pb-e.php> (2. 1. 2009.)

Vuga, Janja, Gregorič, Bojan (2009): Slovenski pogled na civilno-vojnu suradnju u operacijama za potporu mira: Studija slučajeva slovenskih kontingenata na Kosovu (SIKON-a 15 i 16 KFOR-a), *Bilten Slovenske vojske*, Vol. 11, No. 1, 2009.

Zakon o upućivanju osoba u međunarodne civilne misije i međunarodne organizacije (ZNOMCMO), *Uradni list RS*, No. 20/2006. Dostupno preko: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200620&stevilka=748> (1. 5. 2009.)

Zakon o međunarodnoj razvojnoj suradnji Republike Slovenije, *Uradni list RS*, No. 630-02/05-21/1. Dostupno preko: <http://www.infocenter.zavodekvilib.si/dokumenti/zakon-o-medunarodnom-razvojnem-suradnji-republike-slovenije/print/> (15. 4. 2009.)

Intervjui:

Adamič, Nadja, Celje, 7. prosinac 2008.

Amnesty International Slovenije, Ljubljana, 25. kolovoz 2008.

Barle Lakoa, Andreja dr., Ured za razvoj školstva – Ministarstvo za školstvo i sport RS, Ljubljana, 7. kolovoz 2008.

Dolničar Jeraj, Andreja, Centar za europsku perspektivu, Jable, 27. kolovoz 2008.

Eho Podpornica, Ljubljana, 19. kolovoz 2008.

Ferjančič, Emil, Sektor za međunarodne odnose – Ministarstvo za okoliš i prostor RS, Ljubljana, 6. rujan 2008.

Grimšič Paulič, Darja, Celje, 30. studeni 2008.

Ministarstvo vanjskih poslova, Ljubljana, kolovoz 2008.

Nedić, Barbara, Slovenski Caritas, Ljubljana, 29. kolovoz 2008.

Nemanič, Tina, Rdeči Križ Slovenije, Ljubljana, 14. kolovoz 2008.

Pipenbaher, Bojan, Sektor za civilnu obranu, Ministarstvo obrane RS, Ljubljana, 12. kolovoz 2008.

Rode, Marko i Aleš Grudnik, Sektor za sigurnosno planiranje i mirovne misije, Ministarstvo za unutarnje poslove RS, Ljubljana, kolovoz 2008.

Slovenski kontingent na Kosovu (SVNKON 16 KFOR), Peć, 25-30. siječanj 2008.

Summary

Peacebuilding Operations As the Instrument for the Achievement of the Durable Peace and Stability: the Contribution of the Republic of Slovenia

Peace building always accompanies wars in various conceptual forms and appearances. However, the extremely complex, time-consuming and not always successful process of peace building garnered more attention after the end of the Cold War. One of the important goals of the UNO is to achieve global security and stabilization. Therefore it is not surprising that the concept of peace building developed within this organization. The more intense cooperation of UNO and other organizations enabled the expansion of the term with respect to the concept as well as the content. Peace building efforts include also small countries. The issue poses the question whether the efforts of such countries, with limited political, economic and human resources, can be efficient. Based on analyzed documents and conducted interviews the efficiency of Slovenian system of public, private, non governmental, etc. subjects, their coordination and goal-orientation in the implementation of the peace building process have been observed.

Key words: Peacebuilding, Small Countries, Official Development Assistance, Post-conflict Reconstruction